

ELEMENTI INDIVIDUALIZACIJE PRIVREDNOG DRUŠTVA

Individualna obeležja privrednih društava imaju za cilj da obezbede njihovo razlikovanje (distinkciju) u pravnom i ekonomskom prometu. Privredna društva su u našoj praksi najznačajniji organizacioni oblik obavljanja privrednih delatnosti, pa je stoga potrebno da u privrednom životu imaju svoj identitet. Privredno društvo je pravno lice koje osnivaju pravno i/ili fizičko lice radi obavljanja delatnosti u cilju sticanja dobiti, i zato privredno pravna praksa zahteva njihovu individualizaciju.¹

Elementi individualizacije svakog društva, po kojem se ono razlikuje od drugih društava iste ili slične delatnosti su:²

- poslovno ime,
- delatnost,
- sedište.

Ova obeležja se unose u registar privrednih subjekata u skladu sa zakonom,³ i samim tim određuju njegov status. Elementi individualizacije su od posebnog značaja za poslovne partnere privrednog društva, jer omogućavaju da ne dođe do zamene subjekata na tržištu, a time obezbeđuju i sigurnost pravnog prometa.⁴

Poslovno ime

Prema odredbama Zakona o privrednim društvima, poslovno ime je naziv (firma) pod kojim privredno društvo posluje.⁵ Svako privredno društvo mora da ima poslovno ime čime dobijamo njegovu individualizaciju. Poslovno ime privrednog društva mora da bude određeno tako da nije zamenljivo sa poslovnim imenom drugog privrednog društva, niti da izaziva zabunu o privrednom društvu ili o njegovoj delatnosti.⁶

Poslovno ime društva ima određeni sadržaj. Oznake poslovnog imena mogu biti: obavezne oznake (nužne); neobavezne oznake; oznake koje se mogu uneti u poslovno ime uz prethodno nabavljenu saglasnost.

U poslovnom imenu mora da bude označena pravna forma društva u pitanju. Poslovno ime ortačkog društva sadrži oznaku “ortačko društvo”, ili skraćenicu “o.d.” ili “od”.

* Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu.

¹ Jankovec, dr I., “Privredno pravo”, Priručnik za polaganje pravosudnog ispita, Beograd, 2005, str.11.

² Zakon o privrednim društvima, “Službeni glasnik RS”, broj 125/2004.

³ Zakon o registraciji privrednih subjekata, “Službeni glasnik RS”, broj 55/2004.

⁴ Radenković-Jocić, D., *Privredno pravo (kompanijsko pravo sa osnovama prava)*, Drugo izdanje, Niš, 2007, str.95.

⁵ Zakon o privrednim društvima, “Službeni glasnik RS”, broj 125/2004.

⁶ Član 17. Zakona o privrednim društvima.

Poslovno ime komanditnog društva sadrži oznaku “komanditno društvo”, ili skraćenicu “k.d.” ili “kd”.

Poslovno ime društva s ograničenom odgovornošću sadrži oznaku “društvo s ograničenom odgovornošću” ili skraćenicu “d.o.o.” ili “doo”.

Poslovno ime akcionarskog društva sadrži oznaku “akcionarsko društvo” ili skraćenicu “a.d.” ili “ad”.

Poslovno ime mora sadržati i oznaku delatnosti i sedište društva. Poslovno ime privrednog društva u likvidaciji ili stečaju sadrži i oznaku “u likvidaciji”, odnosno “u stečaju”.

Privredno društvo može u poslovanju koristiti i skraćeno ime, ako je to ime navedeno u osnivačkom aktu.⁷

Poslovno ime privrednog društva je na srpskom jeziku i pismu koje je u službenoj upotrebi.⁸ Poslovno ime privrednog društva može biti i na stranom jeziku, odnosno može sadržati i pojedine strane reči, ako one čine ime, odnosno poslovno ime ortaka, člana ili akcionara ili njihov robni ili uslužni žig, odnosno ako su uobičajene u srpskom jeziku ili ako za njih nema odgovarajuće reči u srpskom jeziku, odnosno ako se radi o rečima na mrtvom jeziku.⁹

Poslovno ime privrednog društva može da sadrži, ali ne mora, neke elemente koji doprinose njegovom razlikovanju od društva koja obavljaju istu ili sličnu delatnost. Neobavezne elemente poslovnog imena predstavljaju istorijski datumi, datumi osnivanja preduzeća, slike, crteži, imena predela, sela, gradova, itd.

Privredno društvo ne sme u svom poslovnim imenu koristiti naziv države ili teritorijalne jedinice, kao i njen grb, zastavu i druge državne simbole, bez prethodne saglasnosti nadležnog organa države ili teritorijalne jedinice.¹⁰

Poslovno ime privrednog društva može da sadrži ime ili simbol strane države ili međunarodne organizacije, u skladu sa propisima te države, odnosno međunarodne organizacije.¹¹

Poslovno ime privrednog društva može da sadrži ime ili deo imena fizičkog lica uz njegov pristanak, a ako je to lice umrlo, uz saglasnost svih naslednika prvog naslednog reda tog lica.¹² To lice, odnosno njegovi naslednici ako je to lice umrlo, mogu zahtevati brisanje imena ili dela imena fizičkog lica iz poslovnog imena privrednog društva, ako ono svojim poslovanjem ili na drugi način povređuje njegovu čast i ugled.¹³

Poslovna pisma i drugi dokumenti privrednih društava upućeni trećim licima sadrže sledeće podatke: poslovno ime i pravnu formu društva, sedište, registar u koji je registrovano i broj registracije društva, poslovno ime i sedište banke kod koje ima račun, broj računa, kao i poreski identifikacioni broj.¹⁴

Pored ovih podataka poslovna pisma i drugi dokumenti društva sa ograničenom odgovornošću, zatvorenog i otvorenog akcionarskog društva, sadrže i podat-

⁷ Član 19. Zakona o privrednim društvima.

⁸ Član 23. stav 1. Zakona o privrednim društvima.

⁹ Član 23. stav 2. Zakona o privrednim društvima.

¹⁰ Član 20. stav 1. Zakona o privrednim društvima.

¹¹ Član 20. stav 2. Zakona o privrednim društvima.

¹² Član 21. stav 1. Zakona o privrednim društvima.

¹³ Član 21. stav 2. Zakona o privrednim društvima.

¹⁴ Član 22. stav 1. Zakona o privrednim društvima.

ke o osnovnom kapitalu društva sa naznakom koliki je od toga uplaćeni i uneti, a koliko upisani kapital.¹⁵

Poslovna pisma i drugi dokumenti jednočlanog društva sa ograničenom odgovornošću i akcionarskog društva sadrže naznaku da se radi o jednočlanom društvu.¹⁶

Poslovno ime se može preneti na drugo lice samo zajedno sa prenosom privrednog društva koje pod tim poslovnim imenom posluje.¹⁷ Ako članu privrednog društva čije je lično ime sadržano u poslovnim imenu prestane članstvo u njemu, to privredno društvo može nastaviti poslovanje pod istim poslovnim imenom samo uz njegovu saglasnost.¹⁸

Ako se privredno društvo prenese na drugo lice, za dalju upotrebu poslovnog imena pribavlja se saglasnost lica čije je lično ime sadržano u poslovnim imenu, ili saglasnost njegovih naslednika do trećeg stepena srodstva u pravoj liniji.¹⁹ Odлуka o promeni poslovnog imena donosi se na način koji je određen osnivačkim aktom.²⁰

Osnivački akt privrednog društva mora da sadrži odredbe o poslovnim imenu i sedištu društva, o delatnosti društva, o utvrđivanju i raspodeli dobiti i o snošenju rizika za poslovanje društva. Pored toga, osnivački akt mora da sadrži i odredbe o pitanjima koja su specifična za vrstu društva u pitanju. Tako, akt o osnivanju akcionarskog društva mora da sadrži označenje osnivačkog kapitala i o podeli osnivačkog kapitala na akcije. Za akcionarska društva i za društva sa ograničenom odgovornošću postoje i posebna pravila o osnivačkom ulogu koji osnivači moraju uložiti prilikom osnivanja društva.

Navođenje poslovnog imena je obavezan sastojak osnivačkog akta društva, odnosno statuta. Poslovno ime se upisuje u Registar koji predstavlja jedinstvenu, centralnu, javnu, elektronsku bazu podataka o privrednim subjektima za teritoriju Srbije. U privredno pravnom prometu privredno društvo koristi poslovno ime u obliku u kome je upisano u Registar.

Zainteresovano lice može Registru podneti prijavu rezervacije određenog naziva. Prijava sadrži ime i adresu fizičkog lica, odnosno naziv i sedište pravnog lica, u čiju se korist vrši registracija, naziv za koji se traži registracija i ime i adresu podnosioca prijave. Ako Registrator utvrdi da naziv iz prijave nije rezervisan ili registrovan, izvršiće rezervaciju naziva u korist podnosioca prijave.

Podaci iz Registra dostupni su svim licima bez dokazivanja pravnog interesa. Treća lica koja se u pravnom prometu pouzdaju u podatke iz Registra ne snose štetne pravne posledice zbog netačno registrovanog podatka ili zbog propuštanja registracije podatka. Savesna lica mogu se pouzdati u pretpostavku o istinosti podataka iz Registra. Pristup Registru obezbeđuje se elektronskim putem i na drugi propisani način, radi registracije, uvida u Registar i izdavanja izvoda iz Registra.

U Registar ne smeju biti upisana dva društva ili više društava pod istim ili sličnim poslovnim imenom koja obavljaju istu ili srodnu delatnost.

¹⁵ Član 22. stav 2. Zakona o privrednim društvima.

¹⁶ Član 22. stav 3. Zakona o privrednim društvima.

¹⁷ Član 24. stav 1. Zakona o privrednim društvima.

¹⁸ Član 24. stav 2. Zakona o privrednim društvima.

¹⁹ Član 24. stav 3. Zakona o privrednim društvima.

²⁰ Član 24. stav 4. Zakona o privrednim društvima.

Zaštita poslovnog imena se može vršiti po službenoj dužnosti Registratora i po tužbi zainteresovanog privrednog društva.

Registrator-fizičko lice koje vodi registar, po službenoj dužnosti proverava da li je pod istim nazivom registrovan drugi privredni subjekt, odnosno da li je taj naziv već rezervisan. Zainteresovano privredno društvo može podneti tužbu za utvrđivanje da je registracija podataka o privrednom subjektu ništava prema uslovima koje predviđa zakon.²¹

Delatnost privrednog društva

Delatnost privrednog društva predstavljaju poslovi koje društvo obavlja u cilju sticanja dobiti. Delatnosti koje obavljaju privredna društva su proizvodnja i promet robe i obavljanje drugih delatnosti na tržištu (trgovinsko zastupanje, komisio-
n, posredovanje, prevoz, uskladištenje itd.).

Vrstu delatnosti određuje osnivač društva osnivačkim aktom, a ako je društvo osnovano kao akcionarsko društvo i statutom.

Privredno društvo može obavljati jednu ili više zakonom dozvoljenih delatnosti. To mogu biti ne samo delatnosti za koje je osnovano i registrovano, nego i druge privredne delatnosti. Obavljanje delatnosti za koje društvo nije registrovano nije Zakonom iz 2004. godine sankcionisano kao privredni prestup. U takvom slučaju društvo mogu pogoditi samo određene imovinsko-pravne posledice prema propisu o registraciji privrednih društava. Jedino se delatnosti za koje je posebnim zakonom propisano da se mogu obavljati na osnovu saglasnosti, dozvole ili drugog akta državnog organa, mogu obavljati po dobijanju te dozvole, saglasnosti ili drugog akta državnog organa.

Šifra i opis delatnosti privrednog subjekta unose se u registar privrednih subjekata, u skladu sa Zakonom o registraciji privrednih subjekata. Od dana stupanja na snagu tog zakona (31. decembar 2004. godine) prestaje nadležnost trgovinskih sudova za upis i vođenje registra privrednih subjekata. Razvrstavanje delatnosti izvršeno je Zakonom o klasifikaciji delatnosti i o registru jedinica razvrstavanja.²²

Privredno društvo može da obavlja delatnost u prostoru koji ispunjava uslove u pogledu tehničke opremljenosti, zaštite na radu i zaštite i unapređenja životne sredine, kao i druge propisane uslove. Ispunjenost tih uslova proverava nadležni organ u postupku redovnog inspekcijiskog nadzora.

Privredno društvo može promeniti delatnost koju je ranije obavljalo - zameniti delatnost, početi sa obavljanjem još jedne ili više delatnosti pored one koju već obavlja – proširenje delatnosti, ili prestati sa obavljanjem pojedinih delatnosti od više delatnosti kojim se bavi – sužavanje delatnosti. Svaka od ovih promena beleži se u Registru.

Sedište

Sedište privrednog društva je mesto iz koga se upravlja društvom. Sedište privrednog društva se određuje osnivačkim aktom i registruje se u skladu sa zako-

²¹ Član 69. stav 1. Zakona o registraciji privrednih subjekata.

²² Zakon o klasifikaciji delatnosti i o registru jedinica razvrstavanja, "Službeni list SRJ", br. 31/96, 34/96, 12/98, 59/98, i 74/99.

nom kojim se uređuje registracija privrednih subjekata. Društvo može da promeni sedište odlukom organa određenog osnivačkim aktom. Osnivačkim aktom može biti predviđeno da se sedište može promeniti uz saglasnost osnivača. Promena sedišta se beleži u Registru.

Značaj sedišta kao elementa individualizacije se sastoji u sledećem:

- prema sedištu se određuje nadležnost registra;
- prema sedištu se određuje mesna nadležnost sudova u slučaju spora;
- prema sedištu privrednog društva koje ima ulogu tužene strane se određuje nadležnost upravnih organa;
- prema sedištu se određuje mesto zaključenja ugovora;
- prema sedištu se određuje nadležnost poreskih organa.

Zaključak

Svako privredno društvo mora da ima poslovno ime čime dobijamo njegovu individualizaciju. Poslovno ime privrednog društva mora da bude određeno tako da nije zamenljivo sa poslovnim imenom drugog privrednog društva, niti da izaziva zabunu o privrednom društvu ili o njegovoj delatnosti. Individualna obeležja privrednih društava imaju za cilj da obezbede njihovo razlikovanje u pravnom i ekonomskom prometu.

Mirjana Knežević, PhD

Elements of the economic company individualization

A b s t r a c t

Every economic society needs to have a business Name, which is leading us to the individualisation of that society. The business Name of the economic society, must be defined in that way that it could neither be interchangeable with the business Name of an another economic society, nor it should evoke any disorder about the economic society or its own activity. The main objective, for the individualities of the economic societies, is to insure their distinction in juridical and economical traffic.